

SEMNIFICAȚIA ISTORICĂ A COLECȚIILOR PARTICULARE. Secvențe din „Colecția Alexei MOLOHOV”

Angela GHEORGHIȚA
ORCID 0009-0009-1755-4732
**Biblioteca Științifică Medicală
a IP USMF „Nicolae Testemițanu”**

Rezumat: Biblioteca Științifică Medicală este deținătoarea mai multor colecții particulare ce prezintă un deosebit interes pentru cercetători. Studiul de față este axat pe colecția lui Alexei Molohov (1897–1966), fondatorul Catedrei de Psihiatrie, prorector pentru activitatea științifică a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” în perioada 1961–1962. Colecția include documente-unice, în diverse limbi, preponderent în limba germană.

Cuvinte-cheie: carte rară, colecții particulare, colecții de medicină și psihiatrie, învățământ medical.

Abstract: The Scientific Medical Library is the holder of several private collections, which are of special interest to researchers. The present study is focused on the collection of Alexei Molohov (1897–1966), founder of the Department of Psychiatry; in 1961–1962, Vice-rector for the scientific activity of the "Nicolae Testemițanu" State University of Medicine and Pharmacy. His collection includes unique documents in many languages, mostly in German.

Keywords: rare book, private collections, medical and psychiatric collections, medical education.

Colecțiile private ale oamenilor de cultură și știință prezintă interes mai ales din perspectiva lor istorică. Fiind o sursă unică de informații, acestea nu se rezumă doar la valoarea pe care o prezintă ca monumente istorice, dar prezintă importanță și prin calitatea lor de instrumente informaționale pentru cercetările actuale în diverse domenii. Orice colecție de carte este neapărat un simbol al timpurilor în care a trăit posesorul ei, o reprezentare a profesiei și intereselor deținătorului, a modului de viață și a cunoștințelor pe care le posedă [1, 2].

Alexei Molohov, doctor habilitat în științe medicale, cercetător, specialist psihiatru de categorie superioară, fost prorector pentru activitatea științifică la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău (astăzi, USMF „Nicolae Testemițanu”), a contri-

buit la dezvoltarea învățământului superior medical din țara noastră. Activitatea prodigioasă a profesorului Alexei Molohov a fost înalt apreciată cu diplome și distincții, inclusiv titlul onorific de „Om Emerit”. Me-

moră ilustrului profesor a fost înveșnicită prin instalarea bustului său pe Aleea Savanților și Medicilor Iluștri din Chișinău, în anul 2022, când a fost marcată aniversarea a 125-a de la nașterea ilustrului savant.

Dar nimeni sau foarte puțini au studiat un alt aspect al succesului și meritelor acestei personalități, și anume, moștenirea pe care a lăsat-o, exprimată într-o colecție de cărți în diverse limbi, inclusiv în limba germană. Publicațiile de profil neurologic și psihiatric, adunate de protagonist, se datorează preocupărilor și aptitudinilor sale pentru aceste științe, manifestate încă din timpurile gimnaziale. Psihologia și psihiatria au devenit pentru el domenii de cercetare din mai multe motive, cel mai important fiind, probabil, faptul că la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX s-au evidențiat mai multe schimbări sociale, personalitatea omului fiind studiată din perspectiva integrității sale psihice și psihologice.

În cele ce urmează ne propunem să relevăm câteva publicații, în limba germană, din colecția medicului Alexei Molohov, deținute de Biblioteca Științifică Medicală „Nicolae Testemițanu” din Chișinău. Colecția totală numără 91 de exemplare, mai bine de jumătate (49) din ele au fost pasibile studiului nostru: monografii, reviste, buletine informaționale [3].

Alexei Molohov a predat psihologia și psihiatria studenților, precum și psihiatria judiciară specialiștilor din domeniu, inclusiv colaboratorilor Ministerului Afacerilor Interne al RSSM, respectiv, era foarte pasionat de publicațiile domeniului editate la acea vreme.

Cine au fost învățătorii lui Molohov, ce bibliografie a studiat, procurând importante cărți pentru propria bibliotecă, dorind să le aibă mereu la îndemână, să poată apela la conținuturile lor de fiecare dată când avea nevoie?

Cramer, August Gerichtliche. Psychiatrie. Ein Leitfaden für Mediziner und Juristen. = Psihiatrie criminalistică. Un ghid pentru medici și avocați. – Jena : Verlag von Gustav Fischer, 1900. – 301 p.

August Cramer – profesor de psihiatrie și neurologie, director la Clinica Universitară Regală pentru boli mintale și nervoase din Göttingen. Autorul prezintă doctrina degenerării și naturii ereditare a bolilor psihice. El descrie diferite aspecte, inclusiv simptomele și cauzele apariției bolii, comportamentul bolnavului, relațiile cu familia și lumea din jur, raportul bolnavului față de legislația penală, legislația civilă. Starea de detenție sau izolarea socială plus existența unor afecțiuni de ordin psihologic pot alimenta deteriorarea ireversibilă a sănătății mintale.

Försterling, W. Über die paranoiden Reaktionen in der Haft. Heft 19. = Despre reacțiile paranoice, manifestate în penitenciare. Caiet 19. – Berlin, 1923. – 106 p.

Dintre toate istoriile clinice puse la dispoziția medicului, 105 cazuri aveau diagnosticul privind „psihoză penitenciară”. Deținuții manifestau stări psihotice reactive, psihogene (degenerative), care au apărut în mediul de detenție. Autorul a analizat reacțiile isterice pe parcursul bolii, manifestările isteriei, efectele medicamentelor și ale durerilor de corp, cauzate de ele. A restrâns la maximum studierea termenului de „paranoid”.

Mendel, E. Die progressive Paralyse der Irren. Eine Monographie. = Paralizia progresivă a nebunului. Monografie. – Berlin, 1880. – XII-352 p.

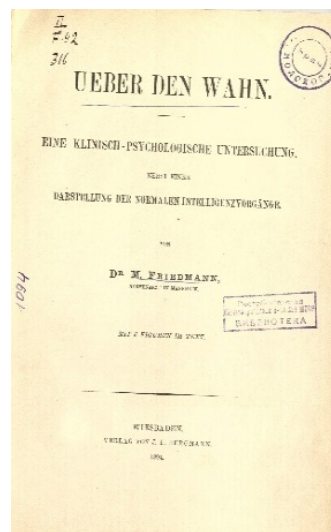
Emmanuel Mendel este reprezentantul unității psihiatrie și neurologie. În acest volum autorul studiază diferite faze ale paraliziei generale. El a rezumat cunoștințele în acest domeniu, axându-se pe 300 de cazuri și 60 de disecții, a susținut etiologia sifilitică a bolii.

Wernicke, Carl. Lehrbuch der Gehirnkrankheiten für Ärzte und Studierende. Band II = Manual de boli ale creierului, pentru medici și studenți. Vol. II. – Kassel-Berlin, 1881. – 296 p.

Autorul a descris o nouă boală, bazată pe observații clinice și patologice a trei pacienți. Boala cauzează sechele neurologice devastatoare. În 1874, Wernicke a descoperit centrul de limbaj din creier. Datorită lucrării lui Wernicke a fost posibilă descrierea conceptului de „triadă clasică” de semne și simptome ale encefalopatiei (aparitia bruscă a unei stări de confuzie și afectare a conștiinței, ataxie și semne oculare [nistagmus și oftalmoplegie]). Renumitul fiziolog, psiholog și medic rus, Ivan Pavlov, susținea că activitatea psihică este rezultatul activității fiziologice a unei anumite mase a creierului. În rezultatul cercetărilor teoretice și practice, doctorul habilitat Alexei Molohov recunoștea că doctrina clinică a schizofreniei, care nu a fost niciodată distinsă prin certitudine, se afla în acel timp în curs de revizuire. Experiența terapiei active este, pe de o parte, una dintre principalele stimulente pentru aceasta, pe de altă parte, oferă noi criterii pentru diferențierea mai specifică a tipurilor de schizofrenie atât între ele, cât și cu un număr mare de boli similare fenomenologice.

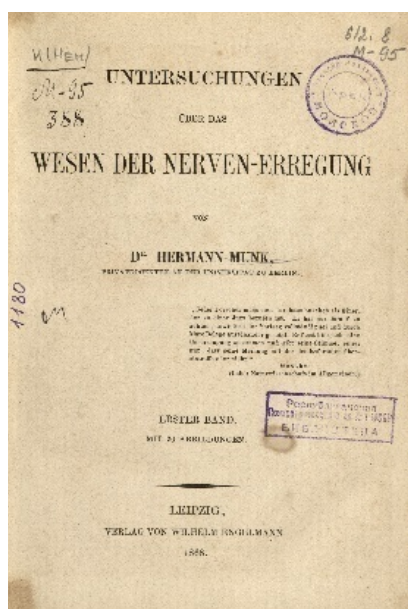
Friedmann, Max Über den Wahn. Eine klinisch-psychologische Untersuchung nebst einer Darstellung der normalen Intelligenzvorgänge. = Despre nebunie. Un studiu clinico-psihologic împreună cu o descriere a proceselor normale ale inteligenței. – Wiesbaden : Verlag von J. F. Bergmann, 1894. – 196 p.

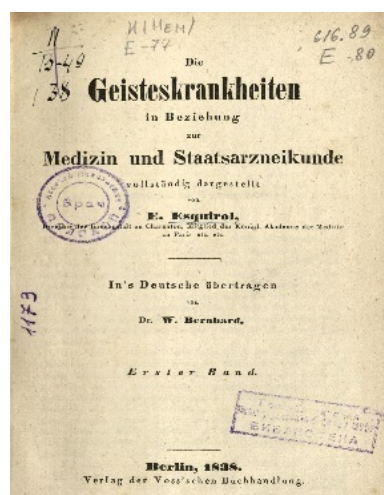
Tratatul încearcă o disecție a formării procesului de delir, adică a aceluși proces psihic care ca simptom esențial al paranoiei prezintă cel mai mare interes teoretic și practic. Autorul stabilește două legi empirice de bază pentru psihopatologia generală: 1. Orice boală psihică este doar o tulburare de natură cantitativă. 2. Fiecare tulburare psihică este compactă și implică toate complexe funcționale ale activității psihice.

Munk, Hermann. Untersuchungen über das Wesen der Nerven-Erregung. = Investigații asupra naturii excitației nervoase. Volum 1 – Leipzig : Verlag von Wilhelm Engelmann, 1868. – 482 p.

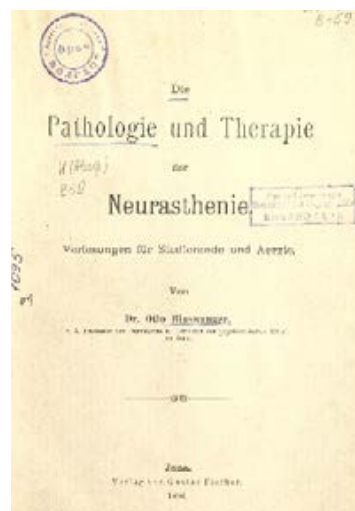
Hermann Munk a fost medic, fiziolog și profesor universitar la Berlin. Ca fiziolog a contribuit la cercetarea cortexului cerebral. Îndeosebi, s-a axat pe cercetarea localizării, găsierea și investigarea diferitor zone ale creierului, responsabile pentru performanța senzorială. A atins rezultate importante prin extirparea sistematică a zonelor de cortex cerebral, evaluând astfel procesele patologice.

Esquirol, J. E. D. Die Geisteskrankheiten in Beziehung zur Medizin und Staatsarzneikunde. = Bolile psihice în corelație cu medicina și farmaceutica de stat. – Berlin, 1838. – VI, 387 p.

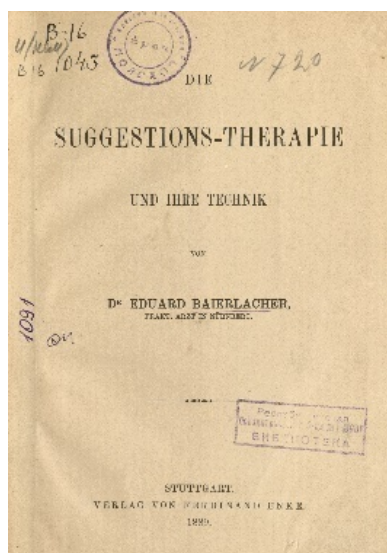
Lucrarea este rezultatul a patru ani de cercetări și observații. Autorul a studiat simptomele alienațiilor printre care a trăit. Lucrarea este bine sistematizată și poartă caracter metodic. Metodele de tratament în domeniul psihiatriei au fost diverse: terapia prin electrocutare, lobotomia, terapia cu insulină (doctorul Molohov a elaborat recomandări pentru tratamentul activ al schizofreniei), terapia cu atropină, psihochirurgia, terapia ocupațională, terapia prin artă. Molohov a adunat monografiile ale psihiatrilor germani care au venit cu sugestii privind tehnicile de tratament și efectele lor. Tratatul este un proces experimental, respectiv este un rezultat notat și transmis generațiilor ulterioare, ceea ce are o deosebită importanță.

Binswanger, Otto. Die Pathologie und Therapie der Neuroasthenie. Vorlesungen für Studierende und Ärzte. = Patologia și terapia neuroasteniei. Prelegeri pentru studenți și doctori. – Jena : Verlag von Gustav Fischer, 1896. – 447 p.

Bindswanger a făcut parte din mișcarea neuropsihiatrică a timpului său. Domeniul lui de interes era histologia patologică. A încercat să definească asemănările și diferențele dintre paralizia progresivă și alte tipuri de boli organice ale creierului. Autorul prezintă un curs de prelegeri în baza unor istorii medicale, prezentând tema patologiilor din punct de vedere al practicii medicale, respectiv prelegerile clinice puteau fi clare doar atunci când erau exemplificate. În materialul prezentat Bindswanger vorbește nu doar despre simptomatologie, dar și despre cursul bolii și varietățile ei clinice.

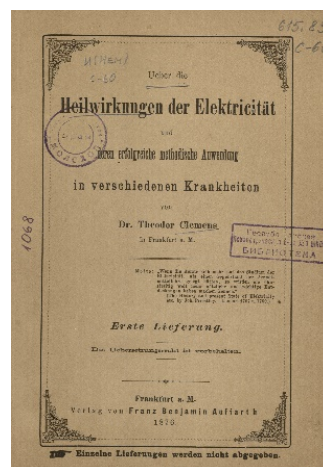
Baierlacher, Eduard. Die Suggestionstherapie und ihre Technik. = Terapia prin hipnotizare și tehnica realizării ei. – Stuttgart: Verlag von Ferdinand Enke, 1889. – 57 p.

Eduard Baierlacher a fost inițial farmacist, apoi a absolvit medicina la Muenchen și la Viena, și-a luat doctoratul în anul 1851 și a început activitatea profesională în anul 1854. Autorul descrie câteva cazuri medicale, influența terapiei prin hipnotizare. A mizat pe faptul că experimentele vor fi continuate de colegii lui, scopul final fiind crearea și implementarea unui efect reformativ în medicină, astfel încât să rivalizeze cu farmacodinamica.

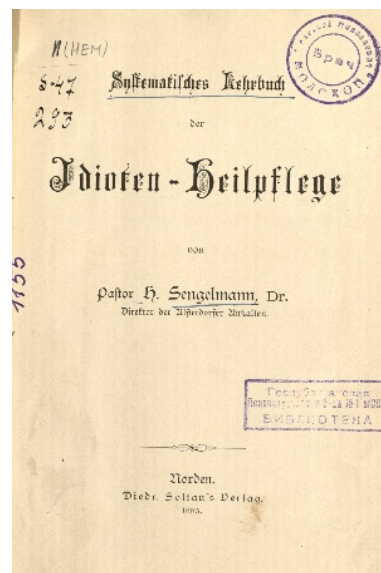
Clemens, Theodor. Über die Heilwirkungen der Elektrizität und deren erfolgreiche methodische Anwendung in verschiedenen Krankheiten. = Despre efectele vindecătoare ale electricității

și aplicarea lor metodică cu succes în tratarea diferitor boli. – Frankfurt : Verlag von Franz Benjamin Auffarich, 1876. – 752 p.

Sunt prezentate metodele utilizate pentru tratarea diferitor boli cu curent electric. Autorul a fost primul medic care nu doar că a folosit aparatele și curenții electrici cunoscuți de fizică în medicină, ci a lucrat cu instrumente fizice pe care le descoperise personal. A obținut și rezultate de vindecare pe care înainte niciun electroterapeut nu le-a avut.

Sengelmann, Heinrich. Systematisches Lehrbuch der Idioten-Heilpflege = Manual sistematizat despre îngrijirea idiotilor. – Norden : Diedr. Soltan's Verlag, 1885. – 280 p.

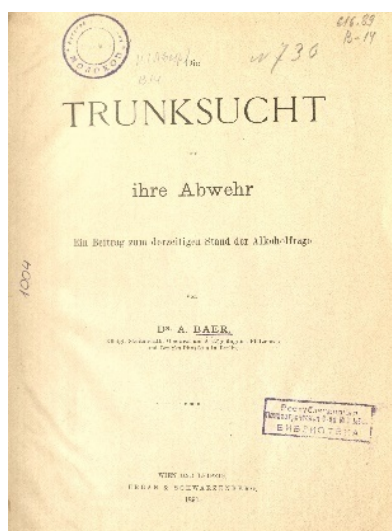
Heinrich Sengelmann este celebrul fondator al Instituției de Remediere Alsterdorfer din Hamburg. În prezenta lucrare el descrie simptomele psihologice și fizice, istoria și îngrijirea pacienților bolnavi de

idioție. Vorbește inclusiv despre regimul zilei bolnavilor, despre angajați și pacienți.

Alexei Molohov a studiat profund fenomenul alcoolismului, formele și manifestările lui psihice în timp ale persoanelor dependente de alcool. Monografiile adunate în colecție îi au ca autori nu doar pe teoreticieni, dar și pe medicii practicieni, cu bună cunoștință a cazurilor comune ale acestei boli, dar nu al unui viciu. În volumul doctorului Baer Abraham sunt elucidate aspectele medicale, sociale și economice ale alcoolismului. „Nu sunt ceea ce mi s-a întâmplat, sunt ceea ce aleg să devin!”, spunea Carl Jung, iar Molohov confirmă că, în sens medical, alcoolismul este o boală care apare ca urmare a consumului excesiv de băuturi alcoolice.

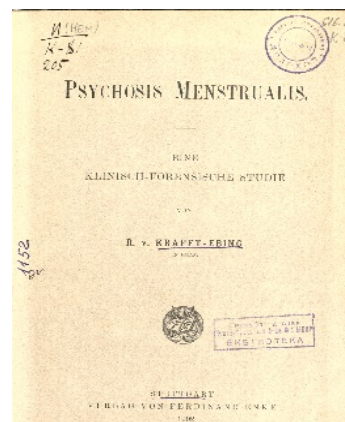
Baer, Abraham Adolf. Trunksucht und ihre Abwehr. Ein Beitrag zum derzeitigen Stand der Alkoholfrage. = Alcoolismul și negarea lui. Articol despre starea actuală a problemei alcoolismului. – Wien: Urban & Schwarzenberg, 1890. – 82 p.

Autorul a considerat domeniul alcoolismului unul vast și necesar pentru cunoaștere și cercetare. În acest volum Baer prezintă un studiu cuprinzător al acestei boli, al consecințelor și al tratamentului ei. Sunt explicate aspectele medicale, sociale și economice ale alcoolismului.

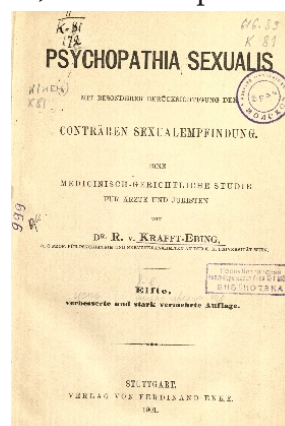
Psihiatria te impune să studiezi omul din multiple puncte de vedere. Analiza de gen, cultură, spirit, situație fizică, mediu social sunt doar câteva aspecte pe care un psihiatru trebuie să le contrapună în activitatea lui.

Krafft-Ebing, R. Psychosis Menstrualis. Eine klinisch-forensische Studie. = Psihoza menstruală. Studiu clinic criminalistic. – Stuttgart: Verlag von Ferdinand Enke, 1902. – 112 p.

Richard von Kraft-Ebning a fost un psihiatru clinician de origine germană. El a propus o clasificare a psihozei menstruale în baza unor rapoarte de caz, insistând asupra legăturii dintre menstruație și tulburarea psihologică. Autorul a caracterizat psihoza menstruală, manifestările bolii și posibilitățile ei de tratament. În timpul mensis au loc modificări ale sistemului nervos, cauzate de procese locale care irită nervii periferici ovarieni. Procesul biologic în desfășurare în timpul menstruației este foarte important. Schimbări au loc și la nivelul vaselor, la nivelul sistemului nervos și la nivelul mental.

Krafft-Ebing, R. Psy-chopathia Sexualis. Mit besonderer Berücksichtigung der Conträren Sexualempfindung. Eine medicinisch-gerichtliche Studie für Ärzte und Juristen. = Psihopatie sexuală. Inclusiv studierea în special a senzației sexuale contrare. Studiu medico-judiciar pentru doctori și avocați. – Wien: Alfred Holder, 1886. – 108 p.

Manual de patologie sexuală, editat în secolul al XIX-lea, reflectă abaterile și perversiunile sexuale, autorul folosind studii de caz și clasificându-le în termeni noi, cum ar fi *masochismul* și *sadismul*. Ca măsură de precauție, el a lăsat în limba latină părți ale textului care puteau fi percepute ca fiind ofensatoare la acea vreme.

Prezentarea a doar câteva exemple de publicații ne permite de a conchide că doctorul Molohov a avut în calitate de profesori cele mai strălucite minți de la finele

secolului al XIX-lea – începutul secolului XX, medici și cercetători din țări europene avansate, în cazul nostru Germania și Austria: Berlin, Leipzig, Viena, Stuttgart, Frankfurt, Wiesbaden, Jene. Studiile acestor medici străini au îmbogățit teoria și practica medicală internațională, inclusiv din Republica Moldova.

Păstrând aceste documente unicat, Biblioteca Științifică Medicală USMF „Nicolae Testemițanu” poate să le ofere oricând utilizatorilor actuali și viitorilor specialiști.

Referințe bibliografice:

1. BULUȚĂ, Gh., PETRESCU, V., SACHELARIE, O. M. Biblioteca XXI: Management & marketing: BMM. Târgoviște: Ed. Bibliotheca, 2012. 256 p. ISBN 978- 973-712-715-0.
2. CALENGE, Bertrand. Politicile de: Constituirea unei colecții într-o bibliotecă. București: Ed. Biblioteca Bucureștilor, 1999. 399 p. ISBN 973-98918-1-0.
3. COLECȚIA „Alexei MOLOHOV”. In: Colecțiile Bibliotecii Științifice Medicale a USMF „Nicolae Testemițanu”, 2023.